АФАНАСЬЄВА О. М.
Київський національний університет імені Тараса Шевченка

ПРОТОКОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНОГО СЛОВНИКА ТА ЇХ ВЕРБАЛІЗАЦІЯ У ФРАНЦУЗЬКІЙ МОВІ

Статтю присвячено дослідженню протоконцептуальних засад формування французького суспільно-політичного словника. Проаналізовано індоєвропейські, латинські та грецькі словотвірні елементи, а також виражені ними образні уявлення, які покладено в основу базової суспільно-політичної концептосфери та відповідного словника. Виявлено та описано основні напрямки його семантичного розвитку та особливості вербалізації у французькій мові.

Ключові слова: суспільно-політичний словник, концепт, протоконцепт, концептосфера, історико-етимологічний аналіз, семантичний розвиток, французька мова.

Статья посвящена исследованию протоконцептуальных основ формирования французского общественно-политического словаря. Проанализированы индоевропейские, латинские и греческие словообразовательные элементы, а также выражаемые ими образные представления, положенные в основу базовой общественно-политической концептосферы и соответственного словаря. Определены и описаны основные направления его семантического разаития и особенности вербализации во французском языке.

Ключевые слова: общественно-политический словарь, концепт, протоконцепт, концептосфера, историко-этимологический анализ, семантическое развитие, французский язык.

The article deals with protoconceptual basis of French socio-political vocabulary. The author analyze Indo-European, Latin and Greek word-forming elements and imaginary representations expressed by them which are in the basis of social and political concept sphere and respective vocabulary. Main trends of its semantic evolution and peculiarity of verbal expression in French are identified and described.

Key words: social and political vocabulary, concept, protoconcept, concept sphere, historico- etymological analysis, semantic evolution, French language.

У наш час суспільно-політична галузь є надзвичайно важливою складовою суспільного буття. Усе частіше її дослідження проводяться не лише в річищі відповідних суспільно-політичних наук, але і в ширших міждисциплінарних рамках, зумовлених вимогами нової наукової парадигми, до кола яких входять і новітні мовознавчі підходи, зокрема лінгвокогнітивний, лінгвопрагматичний, тощо.

Метою даної статті є визначення та опис протоконцептуальних засад формування сучасного французького суспільно-політичного словника та окреслення лінгвоконцептуальних параметрів відповідної концептосфери.

© Афанасьєва О. М.

Актуальність статті полягає у висвітленні проблем формування суспільно-політичного словника в лінгвокогнітивному аспекті, який є одним із новітніх напрямків сучасного мовознавства.

Її **новизну** зумовлено недостатнім вивченням французького суспільно-політичного словника в історичному аспекті, що потребує, зокрема, визначення його протоконцептуальної основи, окреслення основних шляхів формування та розвитку відповідної концептосфери та її вербалізації у французькій мові.

Об'єктом аналізу є французький суспільно-політичний словник, а **предметом** – його протоконцептуальні понятійно-семантичні засади.

Методами дослідження, застосованими в даній статті, є методи семантико-когнітивного та історико-етимологічного аналізу.

Матеріалом дослідження послужили загальні та історико-етимологічні словники французької мови, французькі енциклопедичні словники політичних наук, історико-етимологічні дослідження.

Проводячи дане дослідження, ми виходили з теоретичних та практичних напрацювань в галузі історії мови та культури, лінгвокогнітології, лексикології, лінгвістичної семантики таких вітчизняних та зарубіжних учених, як Е. Бенвеніст, Ж. Дюмезіль, А. Вежбицька, Ю. В. Степанов, М. М. Болдирєв, В. І. Карасик, Г. Г. Слишкін, О. М. Кагановька, А. П. Мартинюк, А. М. Приходько, С. Д. Воркачов, Й. А. Стернін, З. Д. Попова та ін., які ставлять у центр уваги складну єдність понятійних, етнокультурних та мовних компонентів, яку знаходимо у вербалізованих засобами певної мови суспільно значущих концептах. Так, М. М. Болдирєв зазначає, що значення слова – це лише спроба дати загальне уявлення про зміст концепту, який його виражає, окреслити його межі, представити його окремі характеристики [1:27]. А. Вежбицька визначає концепт як об'єкт зі світу "Ідеальне", який має ім'я і відображає певні культурно зумовлені уявлення людини про світ "Дійсність" [цит. за 2:181]. У такий спосіб лексико-семантична проблематика значення розширюється в понятті концепту когнітивним та культурологічним вимірами.

© *Афанасьєва О. М.*

У цій же перспективі Ю. С. Степанов розглядає концепт як згусток культури в свідомості людини, як основний осередок культури в її ментальному просторі, яка має складну структуру. З одного боку, вона включає все, що належить будові поняття, а з іншого – все те, що робить концепт фактом культури – початкову форму (етимологію), стиснуту до основник ознак змісту історію, сучасні асоціації, оцінки [3:43]. З погляду В. І. Карасика і Г. Г. Слишкіна, лінгвокультурний концепт є умовною ментальною одиницею, яка використовується в комплексному вивченні мови, свідомості і культури і співвідноситься з цими сферами таким чином: 1) свідомість є місцем перебування концепту; 2) культура детермінує концепт; 3) у мові і/або мовленні концепт опредмечується [4:75–76]. О. М. Кагановська вводить поняття текстового концепту як двоїстої сутності, яка інтегрує мовленнєвий і розумовий плани [5:10].

Становлення та вирізнення суспільно-політичного компоненту в суспільній практиці є складним процесом, у ході якого в системі загальних уявлень та знань про світ формуються та вербалізуються відповідні концепти, які об'єднуються в рамках *суспільно-політичної концептосфери*. Лінгвокультурологічна концептологія, напрям, який отримав значний розвиток у сучасному мовознавстві, поєднавши засади когнітивістики, культурології та лінгвістики, певним чином корелює і навіть витісняє традиційне вивчення понятійної будови того чи іншого фрагмента чи складової мовної картини світу, передусім у працях таких учених, як А. Вежбицка, Р. Лангакер, К. Годдард, Ю. С. Степанов, Р. М. Фрумкіна, І. О. Мельчук, С. Г. Воркачов, В. І. Карасик та ін. [див. їх огляд у 5; 6; 7; 8]. Як зазначає З. Д. Попова, уся проблематика сучасної когнітивної лінгвістики обертається навколо її основних категорій *концепт, концептуалізація, категоризація, концептосфера, картина світу* [9:9]. Поняття концептосфери ставить у центр уваги концептуальну структуру певної галузі діяльності та відповідного дискурсу і надає можливість дослідити взаємодію їх культурологічних, когнітивних та семантичних особливостей [10:38; 11].

Уявлення про владу і політику складалися в мовно-культурній спільноті відповідно до розвитку суспільно-політичних інститутів у даному соціумі. Вони оформлювалися на образно-поняттєвому, базовому рівні концептуалізації та вербалізувалися в певних мовних

© *Афанасьєва О. М.*

формах, утворюючи основу галузевої концептосфери в рамках загальної системи уявлень та знань про світ – загальної національної концептосфери, картини світу. В історичному плані основу концептосфери складає той глибинний шар, який утворює, за Ю. С. Степановим, етимологічно зумовлену внутрішню форму концептів (див. теорію внутрішньої форми О. О. Потебні у [12:74–79]), або його "базове образно-чуттєве ядро", за Й. А. Стерніним [13:59]. Розглядаючи концепцію Ю. С. Степанова, Ю. Є. Прохоров припускає, що в глибині концепту знаходиться набір архетипових, найзагальніших і фундаментальних початкових понять, логічних зв'язків, образних уявлень і вироблених на їх основі принципів, правил людського існування [14].

Деякі дослідники виділяють концепти-автохтони, які мають предметні й етнокультурні семи, та протоконцепти або концепти універсальні, які абстрагуються від конкретних мовних реалізацій [15:91]. Таке визначення протоконцепту фактично збігається з визначенням поняття. Ми використовуємо термін "протоконцепт" на позначення базових уявлень, які мають конкретно-образний статус і є семантично дифузними [16:129], утворюючи етимологічний шар сучасного концепту, його внутрішню форму. Цей глибинний протоконцептуальний шар може не збігатися зі структурою сучасної концептосфери, адже в ході історичного розвитку відбувався перерозподіл як її поняттєвої, так і семантичної організації.

Дослідження основ словника індоєвропейських інституцій, здійснене Е. Бенвеністом [17], показує складні шляхи мовно-культурної взаємодії в розвитку суспільних відносин та їх позначення у мові. Проведений ученим аналіз особливостей концептуалізації та вербалізації уявлень про сім'ю, королівську та магічну владу, право, релігію в мовах та картинах світу давніх цивілізацій індоєвропейського ареалу дозволяє виділити базове концептуальне ядро та відповідний суспільно-політичний протословник і прослідкувати специфіку його розвитку в конкретній мовно-культурній спільноті (грецькій, латинській, германській, іранській, індійській) та їх взаємодії. Виходячи з даних цього дослідження, а також з результатів власного аналізу лексикографічних та енциклопедичних джерел, політологічних праць, присвячених, зокрема, історії розвитку політичних концепцій

© *Афанасьєва О. М.*

та становлення понятійного апарату французької політології, є можливим окреслити основне концептуально-семантичне ядро суспільно-політичної галузі.

Структура даної галузі визначається процесами спеціалізації, які встановлюють диференційні відношення між базовими поняттями *божественного – природного – людського.* На початковому етапі появи понять, які відображають становлення відносин влади, їх розвиток іде від концепції абсолютної божественної влади над природою і людським суспільством, частково делегованої особливій суспільній групі – колегіуму священнослужителів, до розуміння влади як виключно людського феномену, як суспільно-правового інституту. Так, наприклад, розвиток суспільно-правової інтерпретації відношень влади в понятті "rex" іде від суто фізичного уявлення про поширення, спрямування по прямій лінії у гр. *orégō,* яке, за Е. Бенвеністом [17:9–15], є вірогідною основою лат. *rex,* до просторово, територіально, а потім і суспільно (зокрема, етнічно, релігійно, а також за способом організації та управління спільнотою) визначеного обмеження, встановлення кордонів між внутрішнім і зовнішнім, священним і світським, своїм і чужим. Так, цю основу знаходимо у таких лексемах, як:

лат. *regio* ("управління"; "кордон"; "країна") → фр. *région;*

лат. *rectus* ("прямий"), який ще в індоєвропейському ареалі пройшов шлях семантичного розвитку до абстрактно-оцінного, морального значення норми, правильного, справедливого, та похідної від нього назви інструмента для накреслення прямої лінії *regula* ("лінійка") → фр. *règle* ("лінійка"; "правило"); відповідно лат. *directus* ("прямий") → фр. *droit (adj.* "прямий"*; n.* "право");

лат. *regere,* яке у виразі *regere fines* ("окреслювати кордони прямими лініями") позначало релігійний акт, який здійснював священнослужитель, наділений найвищими повноваженнями (*rex*), перед будівництвом храму, заснуванням міста [ibid.] → фр. *régir* ("керувати", "управляти"); лат. *dirigere* ("розташовувати по прямій лінії", "упорядковувати") → фр. *diriger* ("очолювати", "керувати");

лат. *regimen* ("управління", "уряд"), яке у французькій мові стало джерелом двох лексем: *royaume* ("королівство") і *régime* ("режим", "спосіб управління").

© *Афанасьєва О. М.*

До цієї сфери слід віднести також вербалізацію такого визначального аспекту керування, як прийняття рішення, яке бере свій початок від лат. *dēcīdere* (“відрубати”, “відсікати”) > фр. *décider*, *décision, décideur, décisionnel*. У цьому когнітивно-семантичному процесі на шляху абстрагування також спостерігаємо метонімічне перенесення з галузі конкретно-фізичної до суспільно-політичної сфери прийняття рішення та її мовно-перформативного аспекту. Спорідненими ідеями є висіння, звисання (лат. *dēpendēre* → фр. *dépendre, dépendance, indépendance,* etc.), спрямування у визначеному напрямку, яке лежить в основі концепту делегування (*déléguer*). До розвитку цієї концептуально-семантичної лінії слід віднести ідею несення **(***gérer***)**, кладення **(***commettre* “класти разом”: *comité* – слово-бумеранг, яке було запозичене французькою мовою у його сучасному значенні з англійської у XVII ст.), давання, вручення, передачі (*mandater, mandat*). Поєднання основ *pars* (“частина”), що бере свій початок від індоєвропейського кореня **per* (“забезпечувати”, “народжувати” – звідси *imperator*), і *capĕre* **(**“брати”) [21:1] утворює реактуалізоване в сучасному французькому політичному вжитку поняття *participation.*

До процесів вирізнення і спеціалізації галузей *божественного, природного* та *людського* належить також семантична розбудова базових протоконцептів на позначення влади, передусім *auctor (*фр. *auteur)* і *auctoritas (*фр. *autorité)*, які Д. Кола, посилаючись на розвідки Ж. Дюмезіля, пов’язує з дієсловом *ageo* (“діяти”) [18:19], а Е. Бенвеніст – із дієсловом *augeo*, яке цей учений тлумачить, на відміну від його традиційної словникової дефініції “збільшувати, зростати”, як дар, наданий обмеженому числу людей, здійснювати появу чогось, спричиняти, продукувати існування. Ця основа дає початок 5 лексико-семантичним групам, які розвиваються від: 1) *augeo*, 2) *auctor,* 3) *augur,* 4) *augustus,* 5) *auxilium.* Як зазначає учений, будь-яке слово, вимовлене з *autorité,* визначає зміну у світі, щось створює; це те, що примушує рости рослини, дає існування закону [17:150–151]. Дослідник наводить цікаві свідчення щодо уявлень давніх греків та германців про короля як автора та гаранта процвітання, матеріального благополуччя, родючості.

Поняття влади спирається у своєму розвитку на початкове розмежування, а потім зближення значень лексем *potestas* і *auctoritas.*

© *Афанасьєва О. М.*

Походячи від дієслова *potere* (“могти”, “бути здатним”), *potentia* і *potestas* означають “здатність”, “спроможність”, а у добу Римської імперії ця здатність обмежується значенням впливу, дії на іншого. Таким чином, *potestas* набуває політичного забарвлення, відсилаючи до здатності людей, які спілкувалися і діяли разом [19:617]. Свідченням розрізнення значень *potestas* і *auctoritas,* є наступний вислів Цицерона: “*Potestas in populo, auctoritas in senatu*” [цит. за 19:617]. До цього ж понятійного поля відноситься й ідея сили, її прикладення, яку находимо в гр. *kratos* → фр. *-cratie* (*démocratie, aristocratie, ochlocratie etc.*), дієслові *opprimer* ← лат. *opprimere* (“стискати”, “придавити”, “задавити”, “пригнути”, “знищити”).

Іншою концептуально-семантичною основою цієї концептосфери є ідея стабільності, стану, постійної ознаки, від якої розвивається сучасне поняття держави: *état* → *État*, на чому наголошує М. Фуко [20:262–263]. Крім того, важливим аспектом є розвиток протоконцептуальних засад, пов’язаних із кількісно-якісними мерологічними опозиціями одиничності / множинності (наприклад, *unir, union*), вищості / нижчості (лат. *superior* → фр. *supérieur, souverain,* гр. *cratos* “що переважає”, “сильніший”, “жорстокий” → фр. суф. *–cratie*) [17:87]. Цей концептуально-семантичний осередок включає базову ідею об’єднання, наприклад, з конкретно-образною основою збирання, вибирання, зв’язування від індоєвропейської основи **leg* у лат. *religio* → фр. *religion*, лат. *lex* → фр. *loi*, поєднання суфікса *cum-* “з”, “разом” (*cum* + *legĕre* → *colligĕre* → фр. *cueillir*) і супіна дієслова *legĕre lectum* дає у французькій мові *collection, collectif, collègue* [21:6]. Ідея об’єднання є семантично пов’язаною з вищенаведеною ідеєю обмеження, розрізнення, вирізнення, адже об’єднання відбувається за певними обмежувальними принципами, такими як подібність, схожість (*assemblée*), товариськість, якість, належна супутнику, приятелю (*social*).

З ідеєю обмеження та одиничності пов’язано також значення вирізнення, виокремлення, знання, упізнавання, що засвідчує, наприклад, семантичний розвиток *noble* ← лат. *nobilis* (від *noscere* “знати”), тобто “те, що можна знати”. Лексема *consensus* та її антонім *dissension* від лат. супінів *consensum* і *dissensum* беруть початок від індоєвропейської основи **sent* – “прямувати”, “спрямовувати”,

© Афанасьєва О. М.

“помічати” [21:4]. Протилежна ідея однаковості певної цінності чи якості у різних речах зумовлює розвиток суспільно-політично орієнтованих значень лат. *aequalis* → фр. *égal, égalité, égalitaire.*

Іншим семантико-концептуальним осередком суспільно-політичного протословника є позначення належності до сім’ї, роду, клану, етнотериторіальної спільноти, військового угрупування тощо (наприклад, актуалізація семи належності до певної території у *demos, ethnos*), яке розвивається в значення здобуття певного суспільно-політичного статусу. Так, за результатами дослідження Е. Бенвеніста, у давніх германців і кельтів влада належить королю за правом народження, а статус знатної людини пов’язано з суспільно-клановою концепцією батька – годувальника, якому доручено виховання дитини – ірл. *forestage* [17:39]. Протосемантичний ланцюжок батьківства / роду / спадкоємності еволюціонує від архетипу божественного батька, втіленого в ролі батька в рамках роду-сім’ї, до соціального статусу в спільноті державного типу в латинському ареалі (суспільний статус патриціїв) і до суспільно-політичного виміру належності в широкому сенсі, як-от у фр. *patrie, patrimoine*. У французькій мові *gentil* (“благородного походження”), *gentilhomme* (“дворянин”, “аристократ”) походить від лат. *gens, gentis* (“рід”, “клан”, “плем’я”, “народність”, “народ”, “нащадок”). Сімейні зв’язки братства лежать в основі компонента *Fraternité* у лозунгу французької демократії.

Сім’я як основний осередок людської спільноти слугує моделлю для суспільно-політичної організації суспільства. Так, свідченням аналогії державницьких структур та сімейно–родової організації є таке визначення Арістотеля: “Владу чоловіка над жінкою можна порівняти з владою політичного діяча, владу батька над дітьми – з владою царя” [21:398]. Базовими є також протоконцепти дому → хазяїна, які беруть свій початок від гр. *dōma* (“покрівля”, “дах”), яке М. Вієнцен виводить від індоєвропейського кореня **dem* [21:4], і породжує в латинському і пізніше романському та франкомовному ареалах відповідну лексико-семантичну групу управління, керівництва як домінування, примусу, необмеженої влади (фр. *dominer, dominant, dominance, domination, dominateur; despote, despotisme, despotique*). Вирізнення функцій та статусу державних і політичних діячів із сімейно-родових та виробничо-економічних

© *Афанасьєва О. М.*

засвідчує й Арістотель: “Невірно говорять ті, хто вважає, що поняття “державний муж”, “цар”, “домохазяїн”, “пан” є поняттями тотожними” [22:376]. Саме поняття політики походить від гр. *polis* – “місто” і, за метонімічним переносом, “спосіб організації цієї спільноти” як прообраз державного устрою. Латинські терміни *civis, civitas* → фр. *cité, citoyen,* беруть свій початок від індоєвропейського кореня ***kei* (**“лежати”), що розвивається в ідею прихистку, дому, сім’ї, спільноти, міста.

Як показує наведений вище аналіз основ суспільно-політичного словника, до його складу входять поняття порядку і права, які поступово розвиваються із конкретно-предметних значень слідування за прямою лінією та обмеження положенням у просторі. Становлення словника правопорядку від значення божественного порядку до права як основи відношень влади спирається передусім на семантику говоріння, адже саме слова, які позначали говоріння, стали термінами на позначення інституцій та влади [17:143]. До таких основ у латинському ареалі належать *ius-* (фр. *justice, juge, juger, jurisprudence*), *cens-* (фр. *cens, censeur, censure, censurer*), *dict-(*фр. *dicter, dictateur, dictature)*. У середні віки з’являється інституція і поняття парламенту (*parlement* ← *parler*). У ході розвитку до семантики лексем на позначення говоріння увійшли також семи міркування, управління, міри, правоздатності. Так, значення обговорення та міри, рівноваги, поєднуються в лексемі *consultation* та *délibération* від греко-латинської основи *litra*, *libra* (міра ваги) [21:2, 5].

Слід зазначити, що вихідне значення говоріння спирається на концепцію божественного слова – закону і реалізує перформативний статус слова як “гарантування”, “відповідальності”, “закріплення”, “угоди”, “права”, а своє громадянське право обирати людина засвідчує голосом, звідки і сучасні терміни з галузі виборів – *voix, voter, suffrage.* З іншого боку, пов’язана з цим ідея слухання утворює семантичне поле “покори”: так, лат. *oboedire* (початково *ob-audire)* “слухати те, чому супротивишся, але погоджуватися” дає у французькій мові дієслово *obéir* та його похідні [23:2]. З іншого боку, спостерігається зворотній процес втрати суспільно-правової належності таких лексем, як гр. *thémis* (“те, що встановлено”) → фр. *thème* (розширення значення), основ на *med-*/*mod-* (“міра”,

“спосіб”) → фр. *mode, modération, modeste, médecine* (розширення значення, з одного боку, та галузева спеціалізація – з іншого) [17:102].

Таким чином, формується та розвивається на західноєвропейських теренах, і, зокрема, у романському, а потім франкомовному мовнокультурному регіоні словник управління, керівництва, територіального, етнічного, суспільно-політичного розмежування, утворення додержавницьких спільнот та державницьких структур, який має спільну етимологічну основу з іншими цивілізаціями індоєвропейського ареалу. Семантична основа суспільно-політичної галузі розбудовується шляхом концептуалізації та вербалізації відношень сили, параметрів руху, належності, володіння, кількісно-якісної квантифікації, статусної (функціонально-рольової) стратифікації. Основними класифікаційними семами, виступають: межа / розмежування; подібність / відмінність; залежність / незалежність, ціле / частина; спроможність / сила / вплив; належність / спадкоємність / статус; говоріння / гарантування / відповідальність / закріплення / угода; спрямування, керування / наділення, делегування; порядок / міра.

Слід зауважити, що на початковому етапі спостерігається певна нерозчленованість, семантичний синкретизм у формуванні мовно-концептуального ядра суспільно-політичної галузі та її поступова спеціалізація. Цей процес можна представити у вигляді динамічної семантичної структури, зв’язки між членами якої розвиваються від мало диференційованих до все більш спеціалізованих. Початкова “згорнутість” основних елементів цього семного ядра поступається місцем становленню більш чітких опозиційних відношень, які дозволяють розбудову лексико-семантичних структур (полів) – зародків відповідної терміносистеми.

Перспективу дослідження вбачаємо у визначенні та лексико-семантичному аналізі суспільно-політичної концептосфери в сучасній французькій мові, а також зіставних дослідженнях суспільно-політичних словників у різних лінгвокультурах.

ЛІТЕРАТУРА

1. *Болдырев Н. Н.* Концепт и значение слова / Николай Николаевич Болдырев // Методологические проблемы когнитивной лингвистики. – Воронеж, 2001. – С. 26–37.
2. *Красных В. В.* Этнопсихолингвистика и лингвокультурология: курс лекций / Виктория

© *Афанасьєва О. М.*

Владимировна Красных. – М. : Гнозис, 2002. – 284 с. 3. *Степанов Ю. С.* Концепт / Юрий Сергеевич Степанов // Константы. Словарь русской культуры. Опыт исследования. – М. : Языки русской культуры, 1997. – С. 40–76. 4. *Карасик В. И.* Лингвокультурный концепт как единица исследования / Владимир Ильич Карасик, Геннадий Геннадьевич Слышкин // Методологические проблемы когнитивной лингвистики. – Воронеж, 2001. – С. 75–80. 5. *Кагановська О. М.* Концептуальний аналіз: сучасний стан та перспективи / Олена Марківна Кагановська // Матеріали другої Всеукр. наук. конф. романістів ["Структурно-семантичні і когнітивно-дискурсивні парадигми сучасного романського мовознавства"], (16–18 жовтня 2008 р.). – Чернівці : Рута, 2008. – С. 8–10. 6. *Жернакова Е. С.* Концепт как предмет изучения современных гуманитарных дисциплин: методы и перспективы исследований / Елена Сергеевна Жернакова // Актуальные проблемы внешней и внутренней лингвистики. – М., 2006. – С. 5–23. 7. *Мартинюк А. П.* Перспективи дослідження концептів у світлі інтегративної теорії мови / Алла Петрівна Мартинюк // Studia germanica et romanica. Іноземні мови. Зарубіжна література. Методика викладання : наук. журнал. – Донецьк : ДонНу, 2008. – Т. 5. – №2(14). – С. 20–33. 8. *Сусов И. П.* Понятие vs. концепт / Иван Павлович Сусов, Антон Александрович Сусов // Тверской лингвистический меридиан. – Тверь, 2003. – Вып. 4. – С. 3–10. 9. *Попова З. Д.* Из истории когнитивного анализа в лингвистике / Зинаида Даниловна Попова // Методология когнитивных исследований. – Воронеж, 2001. – С. 7–17. 10. *Маслова В. А.* Когнитивная лингвистика : [учеб. пособие] / Валентина Авраамовна Маслова. – Минск : ТетраСистемс, 2005. – 256 с. 11. *Мишланова С. Л.* Современная концептосфера: направления и перспективы [Електронний ресур] / Светлана Леонидовна Мишланова, Татьяна Михайловна Пермякова – Режим доступу : http://www.psu.ru/psu/ files/0549/19_Mishlanova.doc. 12. *Потебня А. А.* Мысль и язык / Потебня А. А. – К. : СИНТО, 1993. – 192 с. 13. *Стернин И. А.* Методика исследования структуры концепта / Иосиф Абрамович Стернин // Методологические проблемы когнитивной лингвистики. – Воронеж, 2001. – С. 58–65. 14. *Прохоров Ю. Е.* Еще раз о концепте: лингвокультурологические рассуждения / Юрий Евгеньевич Прохоров // Известия Уральск. гос. ун-та. – 2005. – № 35. – С. 216–223. 15. *Воркачев С. Г.* Методологические основания лингвоконцептологии / Сергей Григорьевич Воркачев // Теоретическая и прикладная лингвистика. – Воронеж, 2002. – Вып. 3. – С. 79–95. 16. *Ильин М. В.* Политический дискурс: слова и смыслы (Государство) / Михаил Васильович Ильин // Полис. – 1994. – № 1. – С. 127–140. 17. *Benveniste E.* Le vocabulaire des institutions indo-européennes. – T. 2: Pouvoir, droit, religion / Emile Benveniste. – P. : Les Editions de Minuit, 1989. – 340 p. 18. *Colas D.* Dictionnaire de la pensée politique : auteurs, œuvres, notions / Dominique Colas. – P. : Larousse, 1997. – 295 p. 19. *Miller D.* Dictionnaire de la pensée politique: hommes et idées / David Miller, Janet Coleman, William Connoly, Alan Ryan. – P. : Hâtier, 1989. – 854 p. 20. *Foucault M.* Sécurité, territoire, population : cours au Collège de France. 1977-1978 / Michel Foucault. – P. : Gallimard, Seuil, 2004. – XII. – 435. 21. *Wientzen M.* Les archétypes linguistiques [Електронний ресурс] / Max Wientzen. – Режим доступу : www.missionspubliques.com. 22. *Аристотель.* Политика / Аристотель // Сочинения / Аристотель. – Т. 4. – М. : Мысль, 1983. – С. 376–644. 23. *Wientzen M.* "Ecouter" & "Parole" [Електронний ресурс] / Max Wientzen. – Режим доступу : www.missionspubliques.com.

© Афанасьєва О. М.